

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

до проекту Закону України «Про внесення змін до статті 16-1 Закону України «Про соціальний і правовий захист військовослужбовців та членів їх сімей» щодо розширення переліку осіб, які відносяться до членів сім'ї загиблого (померлого) військовослужбовця та мають право на отримання одноразової грошової допомоги»

1. Обґрунтування необхідності прийняття законопроекту

Статтями 16 - 16³ Закону України «Про соціальний та правовий захист військовослужбовців та членів їх сімей» (надалі – Закон) встановлено порядок призначення і виплати одноразової грошової допомоги у разі загибелі (смерті) військовослужбовця.

Зокрема, пункт четвертий статті 16-1 Закону визначає перелік осіб, які віднесені до членів сімей загиблих (померлих) осіб, зазначених у підпунктах 1-3 пункту 2 статті 16 цього Закону, до яких станом на сьогодні належать:

діти, у тому числі усиновлені, зачаті за життя загиблої (померлої) особи та народжені після її смерті, а також діти, стосовно яких загиблу (померлу) особу за її життя було позбавлено батьківських прав;

вдова (вдівець);

батьки (усиновлювачі) загиблої (померлої) особи, якщо вони не були позбавлені стосовно неї батьківських прав або їхні батьківські права були поновлені на час її загибелі (смерті);

внуки загиблої (померлої) особи, якщо на момент її загибелі (смерті) їх батьки загинули (померли);

жінка (чоловік), з якою (з яким) загибла (померла) особа проживали однією сім'єю, але не перебували у шлюбі між собою або в будь-якому іншому шлюбі, за умови що цей факт встановлено рішенням суду, яке набрало законної сили;

інші утриманці загиблої (померлої) особи, які мають право на пенсію в разі втрати годувальника відповідно до Закону України "Про пенсійне забезпечення осіб, звільнених з військової служби, та деяких інших осіб".

Відповідно до пункту четвертого статті 16 Закону військовослужбовець має право скласти в письмовій довільній формі особисте розпорядження на випадок своєї загибелі (смерті) про виплату одноразової грошової допомоги особі (особам) за його вибором, визначивши розмір частки таких осіб у відсотках. Водночас чинний підхід, за яким отримання одноразової грошової допомоги особами, що не зазначені в чинному пункті четвертому статті 16-1 Закону можливе виключно за наявності особистого розпорядження військовослужбовця, не може вважатися достатнім, оскільки:

- значна кількість військовослужбовців не поінформовані про таку можливість;
- оформлення особистого розпорядження вимагає активних дій за життя, що не завжди є реалістичним в умовах бойових дій;
- відсутність такого документа повністю виключає будь-яку підтримку для найближчих родичів загиблого, попри фактичні сімейні та моральні зв'язки.

До народних депутатів надходить значна кількість звернень, що свідчать про наявність випадків, коли одноразова грошова допомога у разі загибелі (смерті) військовослужбовця залишається невиплаченою взагалі у зв'язку із прогалиною у

правовому регулюванні щодо кола осіб – членів сім'ї, які мають право на її призначення та виплату. Зокрема, йдеться про близьких родичів військовослужбовців - рідних братів та сестер, а також діда та бабу, які на момент загибелі (смерті) військовослужбовця були єдиними живими членами його сім'ї.

Станом на сьогодні, якщо відсутнє особисте розпорядження військовослужбовця на випадок загибелі (смерті) рідні брати та сестри, а також дід та баба, які на момент загибелі (смерті) військовослужбовця були єдиними живими членами його сім'ї не мають правових підстав для призначення та виплати одноразової грошової допомоги. Без сумніву, держава має забезпечити соціальний захист єдиних родичів загиблого військовослужбовця і надати вказаним категоріям осіб таке право.

У зв'язку із вищенаведеним, цим проектом Закону пропонується доповнити пункт четвертий статті 16-1 Закону новими абзацами 8 та 9 та віднести до членів сімей загиблих (померлих) військовослужбовців рідних братів та сестер загиблої (померлої) особи, якщо на момент її загибелі (смерті) відсутні інші члени сім'ї та бабу та діда як з боку батька, так і з боку матері загиблої (померлої) особи, якщо на момент загибелі (смерті) відсутні інші члени сім'ї.

2. Мета законопроекту

Метою законопроекту є забезпечення соціального захисту членів сімей загиблих військовослужбовців шляхом розширення кола осіб, які мають право на отримання одноразової грошової допомоги у разі загибелі (смерті), а саме пропонується віднести до членів сімей загиблих (померлих) військовослужбовців рідних братів та сестер загиблої (померлої) особи, якщо на момент її загибелі (смерті) відсутні інші члени сім'ї та бабу та діда як з боку батька, так і з боку матері загиблої (померлої) особи, якщо на момент загибелі (смерті) відсутні інші члени сім'ї. Такий підхід є справедливим, а також забезпечить усунення прогалини, яка наразі зумовлює випадки, коли одноразова грошова допомога залишається невиплаченою взагалі.

3. Загальна характеристика і основні положення законопроекту

Положеннями законопроекту пропонується доповнити пункт четвертий статті 16-1 Закону новими абзацами 8 та 9 наступного змісту:

«рідні брати та сестри загиблої (померлої) особи, якщо на момент її загибелі (смерті) відсутні інші члени сім'ї, визначені в абзацах 2-7 цього пункту»;

«баба та дід як з боку батька, так і з боку матері загиблої (померлої) особи, якщо на момент загибелі (смерті) відсутні інші члени сім'ї, визначені в абзацах 2-8 цього пункту».

4. Стан нормативно-правової бази у сфері правового регулювання

Основу нормативно-правової бази становлять: Конституція України, Закон України «Про соціальний і правовий захист військовослужбовців та членів їх сімей».

5. Фінансово-економічне обґрунтування

Реалізація законопроекту не потребуватиме додаткових видатків з Державного бюджету України.

6. Прогноз соціально-економічних, правових та інших наслідків прийняття законопроекту

Прийняття проекту Закону усуне прогалину у правовому регулюванні щодо кола осіб, які мають право на виплату одноразової грошової допомоги у разі загибелі

(смерті) військовослужбовця, забезпечить реалізацію соціальних прав членів сімей загиблих Захисників та Захисниць України.

Народні депутати України

ЄАС ВЕРХОВНОЇ РАДИ УКРАЇНИ
Підписувач: Фріз Ірина Василівна
Сертифікат: 3FAA9288358EC00304000000ED152900F1A8DD00
Дійсний до: 06.01.2027 0:00:00

Апарат Верховної Ради України
198д9/1-2026/33475 від 16.02.2026

2152358